

DREPTUL DE A FI ALTFEL

MOȘTENIREA de John Harvey.
Traducerea: Alina Nelega ●
TEATRUL NAȚIONAL DIN TÂRGU-MUREȘ ● Data reprezentației:
10 mai 1997 ● Regia: Scott
Johnston ● Scenografia: Horațiu
Mihaiu ● Muzica: Gordon
Dougall ● Coregrafia: Mălina
Andrei ● Distribuția: Diana
Văcaru (Beth), Suzana Macovei
(Christina, O femeie din sat),
Cristina Toma (Margaret, Fiona),
Ion Rîțiu (Sir Peter, Un sătean),
Nicolae Cristache (Robbie),
Luminița Praja (Jean), Liliانا
Hărșan (Soția lui Sir Peter, Mrs.
McBride), Elena Jitcov (Mama lui
Beth, Englezoaica), Mihai
Gingulescu (Preotul, Profesorul,
Tatăl Christinei), Dan Rădulescu
(Logodnicul Christinei, Alt
sătean), Stanca Jabenitan
(Copilul); în alte roluri: Edi
Marinescu, Constantin Săsă-
reanu ș.a.

Prezent la colocviul despre dramaturgia românească actuală, organizat, la Târgu-Mureș, de Fundația Dramafest, John Harvey a intrigat oarecum selecta asistență care dezbată îndelung și în termeni foarte savanți chestiunea textului dramatic „între Teatru și Literatură”, declarând destul de sec că el, unul, nu se gândește, atunci când scrie, dacă face literatură sau altceva; scrie, zicea dânsul, având în minte o scenă cu anumite dimensiuni și deschideri, în care să încapă cât mai bine ceea ce intenționează să spună despre subiectul aflat în lucru; dacă iese literatură, bine, dacă nu, nu. N-au fost puțini cei care, auzind acestea, au ricanat: „Las' că te vedem noi, stimabile, diseară!” – căci seara urma să aibă loc premiera piesei lui Harvey, **Moștenirea**. Și n-au fost puțini (de fapt, au rămas aceiași) nici cei care, după spectacol, au comentat răutăcios: „S-a văzut că băiatul nu se gândește ce-o să-i iasă când scrie!”. Fiindcă, de la o vreme, spiritele autohtone subțiri au trecut de la admirația exclamativă față de tot ceea ce vine „de dincolo”, la

neîncrederea colorată cu dispreț față de respectivele produse – face mai frumos, mai „european” să strâmbi din nas la orice.

Personal, mi s-a părut că afirmațiile autorului britanic vădesc un bun-simț și o modestie pe care mi-ar plăcea să le întâlnesc mai des și că piesa lui, fără a fi o capodoperă, e un text teatral absolut valid, conținând o mică doză de didacticism și una, mai mărișoară, de clișee, dar și pasaje de literatură autentică și, lucru încă mai important, o forță dramatică remarcabilă. **Moștenirea** este povestea unei tinere englezoaice care, în urma unui episod sentimental soldat cu titluri în pagina întâi („el” fiind persoană însemnată și, pe deasupra, nu becher), se retrage într-un sătuc aflat (probabil) în Scoția profundă, unde are, de la o mătușă moartă mai demult, un mic conac. Aici descoperă uluită că, pentru o femeie singură (și, în plus, „străină”), idilica lume rurală nu e cu nimic mai puțin crudă și înțesată de prejudecăți agresive decât „jungla” citadină. Așa cum, cu sute de ani în urmă, sătenii provocaseră, punând foc, moartea unei alte locuitoare singuratice a casei, bănuită de vrăjitorie, așa cum, pe la începutul secolului, grăbiseră, prin dușmănia lor fățișă, stingerea din viață a mătușii celibatate, tot astfel ei pregătesc acum, cu suspiciunea lor veninoasă, uciderea (civilă, socială) a lui Beth, socotită, ca și predecesoarele ei, o „vrăjitoare”. Sunt fapte care se petrec în ziua de azi, într-o țară civilizată – și acesta este, poate, lucrul cel mai tulburător pe care-l spune piesa. Îl spune cu încrâncenare și, totodată, compasiune, într-un limbaj a cărui simplitate modernă e dinamitată, când și când, de jerbe metaforice degajând o poezie aspră, cu izuri arhaice. La limită, textul amintește cumva de romanele lui Dickens și ale surorilor Brontë, de dramele lui Synge, demonstrând că țara în care a avut loc prima revoluție industrială din lume este, din punct de vedere spiritual, un teritoriu cu zone încă necunoscute și sălbatice. Dar care țară e altminteri?

Spectacolul scoțianului Scott Johnston exploatează inteligent aceste contraste, punând în valoare cu limpezime pledoaria autorului pentru toleranță și pentru dreptul de a fi **altfel** nu împotriva celorlalți, ci alături de ei. Folosind cu pricepere splendidul decor al lui Horațiu Mihaiu, în tonuri de roșu-sângeriu, și excelenta muzică a lui Gordon Dougall, cu inflexiuni folclorice nu neapărat localizabile, răscolitoare prin sonoritățile primitive, regizorul construiește un spectacol robust și poetic în același timp, care atenuează într-o măsură tezismul (nu foarte supărător, la urma urmei) al piesei, convertit, astfel, în mesaj sensibil. Dar izbânda principală o obține Scott Johnston în ceea ce privește armonizarea distribuției într-un uimitor de omogen ansamblu, care se mișcă – și, aici, contribuția coregrafiei semnate de Mălina Andrei e capitală – într-adevăr ca un singur trup, deși ritmul e, în momentele dansante, pur și simplu diabolic. La fel de eficientă s-a arătat munca regizorului cu actorii și sub raportul acurateții interpretative propriu-zise. În rolul principal, Beth, Diana Văcaru, actriță a cărei înzestrare am constatat-o și cu alte ocazii, face un portret psihologic amănunțit al eroinei, marcându-i subtil evoluția atitudinii față de comunitatea ostilă: surprindere-spaimă-scărbă-revoltă. Împreună cu ea, Suzana Macovei, interiorizată, reținută, și Cristina Toma, intens dramatică, emoționantă, desenează o triplă ipostază a feminității mereu oprimate, în Evul mediu ca și acum, de mentalitatea gregară. În roluri episodice, unii jucând chiar mai multe personaje, Nicolae Cristache, Mihai Gingulescu, Luminița Praja, Ion Rîțiu, Elena Jitcov, Liliانا Hărșan se impun pe rând atenției prin minuția și pregnanța caracterizării. De altfel, întreaga trupă dovedește, în acest spectacol, un antrenament cu adevărat profesionist. Drept care, fără să vrei, te întrebi: din moment ce actorii, după cum se vede, **pot**, atunci când se întâmplă altfel o fi oare numai vina lor?

ALICE GEORGESCU